

# SELVDREVNE KANONER VS STRIDSVOGNER.

Debatt er bra og denne artikkelen er ment å promotere dette. Spesielt i Norge er det liten interesse for emnet, hvilket det etter min mening bør være. For generelt er selvdrevne kanoner mer effektive enn stridsvogner, men her til lands bruker vi ikke selvdrevne kanoner. Har et kjøretøy en kanon, skal kanonen være plassert i et tårn. Dette til tross for at Norge er meget velegnet for bruk av selvdrevne kanoner, siden mulige framrykkingsaksler for panser er smale de fleste steder i landet.

Nå er moderne bruk av selvdrevne kanoner liten i større konflikter. Så la oss se på hvilke erfaringer og sammenligninger vi kan gjøre med slike fra andre verdenskrig. Jeg starter med stridsvognen Panzer III. Her ble skroget brukt for å lage den selvdrevne kanonen Stug III. Bakgrunnen var enkel, stridsvognen hadde en for dårlig kanon til å ta opp kampen med de sovjetiske stridsvognene. Stug kunne ta en langt større kanon. Tallene blir som følger:

Forklaring/Navn	Panzer III	Stug III
Stridsvekt i tonn	22,3	23,9
Besetning	5	4
Høyde	2510	2150
Bredde	2950	2950
Lengde	5560	5560
Motor i hk	300	300
Hk/tonn	13,5	11,3
Antall tusen prod.	5,7	11,5
Bevæpn., kanon mm	50	75
Antall mitr.	2	1
Hastighet i km/t vei/terreng	40/19	40/19
Aksjonsradius terreng, km	90	80
Aksjonsradius vei	140	130
Pansring i mm	18-50	18-80
Vadedybde i cm	100	80

Det var ikke uten grunn at tyskerne lagde flere Stug III enn Panzer III, ja de lagde flere av Stug III enn noe annet kjøretøy med en kanon. Vognen kostet om lag 20 % mindre enn stridsvognen, skuddtaket var høyere til tross for at granaten var langt tyngre, pansringen av vognen var bedre, den hadde en kanon som slo igjennom det meste av motstanderens stridsvogner i motsetning til stridsvognens kanon, som etter angrepet på Sovjet Unionen måtte takle vogner med en helt annen pansring enn det den hadde møtt tidligere. Minst like viktig i det åpne landskapet i Sovjet var at vognen hadde en langt lavere profil, slik at den ble lettere å gjemme bort. Stridsvognen fikk etter hvert en 75 mm kanon, men dette var en lavhastighets kanon. Tårnringen på stridsvognen tålte ikke rekylen fra våpen som kunne trenge igjennom de tunge sovjetiske vognene på normal stridsvstand.

Dette var også det eneste tyske, pansrede kjøretøyet som fant nåde i sovjetiske øyne. De lagde sine egne selvdrevne kanoner basert på kjøretøyet og brukte en sovjetisk kanon til erstatning for den tyske. Andre tyske kjøretøy brukte de ikke, hvis det da ikke var snakk om spesial oppdrag, som f.eks. infiltrasjon av den tyske fronten.

En annen lett stridsvogn, som ble en selvdreven kanon, var den tsjekkiske 38(t), kalt Hetzer.

<b>Forklaring/Navn</b>	<b>38(t)</b>	<b>Hetzer</b>
Stridsvekt i tonn	10,5	16
Besetning	4	4
Høyde	2350	2170
Bredde	2250	2630
Lengde	4650	4870
Motor i hk	125	160
Hk/tonn	11,9	10
Antall tusen prod.	1,5	1,5
Bevæpn., kanon mm	37	75
Antall mitr.	2	1
Hastighet i km/t vei/terreng	42/?	40/19
Aksjonsradius terreng, km	160	170
Aksjonsradius vei	240	260
Pansring i mm	15-50	8-60
Vadedybde i cm	90	100

Denne selvdrevne kanonen var meget liten og trang innvendig, derfor var den heller ikke populær hos mannskapene, men den hadde en langt sterkere kanon enn stridsvognen den var utgått fra. Også her var det store kostnadsbesparelser i produksjonen. Motoren var den samme på begge vogner og versjonen i Hetzer var noe pint, med de følger dette fikk for levetiden.

Når krigen begynte på det europeiske kontinentet for de vestallierte i 1943, hadde britene et langt større tap av stridsvogner til selvdrevne kanoner enn til stridsvogner, 318 vogner mot 189. Dette til tross for at tyskerne hadde flere stridsvogner enn selvdrevne kanoner. Så Tiger og Panther stridsvognene var nok fryktet som motstandere, men det var de små selvdrevne kanonene som slo ut flest allierte vogner. Tyske infanterister var så begeistret over å slåss sammen med Stug vognene, at de forlangte at vognene skulle fortsette å være sammen med dem, selv når vognene var tomme for ammunisjon eller kanonen utslitt.

Allierte selvdrevne kanoner hadde også en langt bedre relativ uttelling i kamp mot stridsvogner enn allierte stridsvogner. På begge sider av fronten var nok en av grunnene at de som regel ble brukt i forsvar og derfor automatisk hadde en del taktiske fordeler.

Prinsippene som de sovjetiske vognene var laget etter, var stort sett identiske med de tyske, fjerning av tårnet og en større kanon. Amerikanerne valgte å ha tårn på sine vogner og mindre pansring. Resultatet var raskere vogner, som brukte raskheten til å utmanøvrere de tyske vognene slik at man kunne angripe disse fra siden eller bakfra. Det ble laget heller få britiske selvdrevne kanoner og da helst med en haubitser, slik at de var lite egnet og lite brukt til å bekjempe stridsvogner.

## MER MODERNE LØSNINGER.

Mer moderne løsninger med selvdrevne stridsvogner er få, men vi har den svenske Stridsvagn 103 S. Den ble brukt samtidig med Centurion i det svenske forsvaret.

Forklaring/Navn	102 Centurion	103 S
Stridsvekt i tonn	52	39,7
Besetning	4	4
Høyde	3000	2140
Bredde	3400	3600
Lengde uten kanon	7600	7600
Motor i hk	650	240
Hk/tonn	12,5	6
Bevæpn., kanon mm	105	105
Antall mitr.	1	3
Hastighet i km/t vei	35	50

Hvilken av de to som ville ha lykkes best i strid er det vanskelig å avgjøre. Men mye av strategien bak 103 vogna er god. Den ville utvilsomt ha gjort stor nytte for seg der den var utplassert, som var i Sveriges skogrike områder. Nå er ingen av vognene lengre i bruk i Sverige.

Igjen må kostnadene forbundet med innkjøp og drift av vognene tas med i regnestykket. Disse tallene har jeg ikke, men bare vekten skulle tilsi at 103 er langt rimeligere enn 102.